

ROMANTIKA

Svetovna romantika

(predromantika 1760 - 1800)

(romantika, začetek 19. st. - sredina 19. st.)

Romantika je osrednja smer v evropskih umetnostih, zlasti v književnosti na začetku 19. stoletja. V zahodnoevropskih književnostih je trajala približno med leti 1800 in 1830, drugje pa od 1820 do 1850. Izraz zanjo izvira iz besede romantičen ali romanesken, ta pa iz izraza roman. Romantično je prvotno pomenilo "tako kot v romanih", kar so razumeli kot prisposodbo za nekaj domišljjsko lepega, nestvarnega, izmišljenega in čustvenega. Zato so po letu 1800 s tem pojmom imenovali dela, ki niso bila več strogo razumska, razsvetljuječa, poučna, temveč so hotela biti svoboden izraz domišljije, notranje lepote, hotenja, čustvovanja in predstav. Glavna književna vrednota je postala lepota - ne le čutna, ampak predvsem duhovna.

Podlaga romantike je bil nov tip osebnosti, romantični človek, ki je notranje lep, plemenit, bogat, poln čustev in zanosa, predvsem pa zmožen estetske ustvarjalnosti. Z družbo je v sporu, ker ta s svojo ureditvijo, zakoni in navadami ne ustreza romantični lepoti, temveč jo omejuje in zatira. Zato je bila večina romantikov svobodoljubna, svobodomiselna in demokratična. Vsebinski temelj romantike - razkol med stvarnostjo in idealom se jim zdi nepremagljiv. Zavedajo se, da svojega ideala ne bodo nikoli dosegli, zato se vdajo v usodo in resignirajo. Sanjajo o lepši prihodnosti in iz te krute realnosti bežijo v svet čustev, narave in domišljije.

Zvrsti in oblike:

Romantična osebnost se je lahko najlepše izrazila v liriki - z ljubezenskimi pesmimi, razpoloženjskimi izpovedmi, elegijami... Od pesniških oblik so ji ustrezale tako antične kot nove: sonet, gazele, preproste kitične oblike. Svoj življenjski položaj, čustva in nazore je predstavljala romantika tudi v verzni povestih, daljših pesnitvah in romanih. Zadnji so pogosto dobivali subjektivno obliko pisemskega ali dneviškega romana. Da pa bi bili čimbolj poetični, so jih včasih pisali tudi v verzih (Puškin: Jevgenij Onjegin).

Romantiki so ustvarjali tudi drame, zlasti zgodovinske, v katerih so slikali preteklost v živih domišljjskih barvah in odkrivali v njih ista romantična čustva kot v sedanjosti.

Predstavniki romantike:

Anglija: William Wordsworth, George Noel Gordon Byron, John Keats...

Francija: Rene Chateaubriand, Victor Hugo, Alfred de Musset...

Nemčija: Heinrich Heine, Heinrich Kleist...

Rusija: Aleksander Sergejevič Puškin, Mihail Jurjevič Lermontov